

ΘΕΑΤΡΟ

Έρ. Ίψεν: «Η κυρά Ίγκερ απ' τὸ "Έστροτ» Θάσος Κοτοπούλη.

Τὴν περασμένη βδομάδα ὁ Θάσος Κοτοπούλη ἀνέθεσε στὸ «Ρέξ» ἕνα ἱφαικὸ πρωτόλειο, τὴν «Κυρά Ίγκερ απ' τὸ "Έστροτ», Πρωτόλειο ἀληθινὸ κι' ὄχι σὺν τοῦς «Μνηστῆρες τοῦ θρόνου» ποὺ ὅτε ἡ τεχνικὴ τους, ὅτε τὸ περιεχόμενό τους, ὅτε κ' ἡ ἐποχὴ τέλος ποὺ γραφτήκανε δικαιολογοῦν τὸ χαρακτηρισμὸ ποὺ τοὺς ἔδωσε ὁ φίλος Ρώτας στὸ σημειωμὰ του. Ἡ «Κυρά Ίγκερ» εἶναι ἕνα νεανικὸ ἔργο τοῦ Ίψεν, ὅπου ἡ «έντριγκα», ὅπως τὴ δίδαξε ἡ σχολὴ τοῦ Σκριμπ, παραμένει ὁ κεντρικὸς πυλῆνας τοῦ δράματος. Ὅπου οἱ χαρακτήρες δὲν παίρνουν κανένα πλαστικὸ βάρος κι' ὅπου οἱ ἰδέες δὲν προβάλλονται σὰ «δοκιμασία» καὶ σὰ «βίωμα» τοῦ ποιητῆ. Πρωτόλειο λοιπὸν ἡ «Κυρά Ίγκερ» ποὺ ἐνδιαφέρει τῶς τὸ μελετητὴ τοῦ ἱφαικοῦ ἔργου, ὄχι ὁμοῦ καὶ τὸ κοινόν. Τὸ μελετητὴ τοῦ ἱφαικοῦ ἔργου ἐπειδὴ καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμα τὸ νεανικὸ δρᾶμα ὁ ἀξιὸς κριτικὸς νοῦς βρίσκει τὰ σπέρματα μερικῶν ἀπὸ τὶς βασικότερες εἰδήσεις ποὺ συνιστοῦν τὴν κοσμοθεωρίαν τοῦ Νορβηγικοῦ ποιητῆ, τὸ κοινόν ὁμοῦς ὄχι, ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἐνδιαφέρεται ποτέ γιὰ τὶς προθέσεις ἑνὸς ποιητῆ, ἀλλὰ

γιὰ τὸ αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα καὶ τὶς ἀντιδράσεις ποὺ προκαλεῖ ἡ δημιουργικὴ του σύνθεση. Ἡ ἐμπνευση λοιπὸν τῆς καλλιτεχνικῆς διεύθυνσης τοῦ θιάσου Κοτοπούλη ν' ἀνεβῶσει τὴν «Κυρά Ίγκερ απ' τὸ "Έστροτ» δὲν ἔχει ἄλλη δικαίωση ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ δώσει μιὰ τελευταίαν εὐκαιρίαν στὴν κ. Μαρίκα Κοτοπούλη νὰ δοκιμάσει τὶς δυνάμεις τῆς σ' ἕνα μεγάλο δραματικὸ ρόλο. Καὶ ἡ δικαίωση ἔσταν ἀπόλυτη ἂν ἡ κ. Κοτοπούλη τὰ κατάρφινε ἂν ὄχι νὰ συναρπάσει τὸ κοινόν, τουλάχιστο νὰ τοῦ θυμίσει τὸν παλιὸ δυναμισμό τῆς καὶ κείνης τῆς ὀσσοκρικτικῆς ἀρετῆς τῆς ποὺ τῆς ἐξασφάλισαν τὴν ξεχωριστὴ θέση ποὺ κατέχει στὴν ἱστορίαν τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Μ' αὐτὸ δὲν ἔγινε δυστυχῶς. Μία φανερὴ κούραση ἐμπόδιζε τὴν κ. Κοτοπούλη νὰ φησῆσει ἔστω καὶ κάποια πνεύση ζωῆς σ' ἕνα ρόλο ἐξαιρετικὰ πρόσφορο σὲ θεατρικὰ ἐφέ καὶ ἐντυπωσιακὸ παίξιμο. Κ' ἔτσι ἡ παράστασις ἔχασε τὸ μοναδικὸ ἐνδιαφέρον ποὺ μπορούσε νὰ ἔχει γιὰ τὸ κοινόν.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς «Κυράς Ίγκερ» θάθελα νὰ πῶ μερικὰ λόγια γιὰ τὴ δῆθεν «ἀντιδραστηκότητα» τοῦ Ίψεν ποὺ μὲ παράδοξο φανατισμὸ ὑποστήριξε ὁ φίλος Ρώτας στὸ περασμένο φύλλο τῶν «Ἐλευθέρων Γραμμῶν», γράφοντας γιὰ τοὺς «Μνηστῆρες τοῦ θρόνου». Τὰ ζητήματα ποὺ θίγει καὶ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ πάρουν προσωπικὸ χαρακτήρα τ' ἀντιπεριῶ γιατί δὲν εἶναι, βέβαια, τῆς παρουσίας στιγμῆς. Στάματῶ σὲ κείνα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν ἀπρόσωπη κι' ἀντικειμενικὴ κριτικὴ. Ὁ ἀτομισμὸς τοῦ Ίψεν, ἡ πίστη του σὲ μιὰν «ἐπανάστασι» ἐκ τῶν ἄνω, ἡ ἀριστοκρατικότητά του τέλος πάντων, δὲν τὸν τοποθετοῦσαν ποτέ στὴν ἀντίδραση. Ἱστορικὰ ὁ Ίψεν στέκεται στὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοπορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ θέλησε νὰ ἐφαρμόσει τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς ἐξέλιξης καὶ στὰ κοινωνικὰ φαινόμενα καὶ τὸ «ὑπεράτομος» ποὺ δραματίστηκε συχνὰ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸν Ὑπεράνθρωπο τοῦ Νίτσε. Θέλησε τέλειαν ἀτομιά γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου. Δὲ θέλησε ἕναν Ὑπεράνθρωπο, ἕνα ὑπερτροφικὸ τέρας ποὺ νὰ ὀδηγεῖ τὴν κοινωνίαν σὺν ἀγέλη, θέλησε μιὰ κοινωνίαν ποὺ νὰ τὴν ἀπαρτίζουν ἐλεύθερα καὶ δυνατὰ άτομα. Γι' αὐτὸ, μολοντὶ δὲν εἶχε τὸ βροντερόφωνο δημοκρατισμοῦ τοῦ Μπιέρσον, στὴν πολεμικὴ του ἐναντία στὸ ἀστικὸ ψεύδος στάθηκε πολὺ ἐπαναστατικώτερος ἀπὸ τὸ μεγάλο συμπατριώτη του. Εἰδικὰ ἐναντία στὸν κληρὸ, στὸ κυριώτερο εἶδος τῆς πλουτοκρατικῆς ὀλιγαρχίας, ξεπέρασε σ' ἐπαναστατικότητα κι' αὐτὸν τὸν Μπακούιν. Στὸ ζήτημα ἐξάλλου τῆς γυναικείας χειραφέτησης ἔπαιξε σημαντικώτατο ρόλο ὄχι μονάχα στὶς Σκανδιναυικῆς γῶρες, μὰ καὶ σὲ ὅλη κληρὴ τὴν Εὐρώπην. Δὲν εἶταν λοιπὸν ἀντιδραστηκὸς ὁ ποιητῆς ποὺ πίστεψε πὺς οἱ κύριοι φορεῖς τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης εἶναι δύο: ὁ ἐργάτης καὶ ἡ γυναίκα. Ἀσφαλῶς ἡ κλειστή, ἡ ἀντικοινωνικὴ ἰδιοσυγκρασία του, τὸν κράτησε μακριὰ ἀπὸ τὸν πολιτικὸ ἀγῶνα ποὺ τόσο ἡλέτριζε τὸν Μπιέρσον. Εἶδε σίγουρα περισσότερο τὸ άτομο καὶ μάλιστα ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοσυγκρασίαν του κι' ὄχι τόσο σὲ ἀμεσο συσχετισμὸ μὲ τὶς ἀντικειμενικῆς συνθήκες τῆς κοινωνίας του. Ὡστόσο δὲν τὸ ξεχώρισε ποτέ ἀπὸ τὸ σύνολο. Κι' ὅτε διάλυσε ποτέ τὸ άτομο σὺν τὸν Ντιστογιόφσκυ ἔξωθεν ἢ σὺν τὸν Τσέχωφ. Προσπάθησε ἀντίθετα νὰ τὸ συνθέσει γιὰ νὰ τὸ κάνει ἰκανότερο γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Μὲ τὸν Γκαίτε ἔχει ἕνα βασικὸ γινώρισμα: πὺς δὲν εἶπανε μονάχα ἐνοσιγίτο, ἀλλὰ καὶ συνείδηση ὀργανωμένη, ὅσοσο διαφέρει κατὰ τ' ἄλλα βασικώτατα ἀπὸ τὸν Γκαίτε. Ὁ Γκαίτε ἀγαπᾷ τὴ ζωὴ ὅπως εἶναι. Ποθεῖ νὰ τὴ νιώσει, μὰ ποτέ νὰ τὴν ἀλλάξει. Ἀντίθετα ὁ Ίψεν, πιστεύοντας στὴν ἐξέλιξη, γυροῦει τὴν ἀδιάκοπην ἀλλαγὴν τῆς.

τὴν ἀδιάκοπην προσαρμογὴν τῆς στὶς ἀνάγκες τοῦ ἀδρίου. Ὁ Γκαίτε εἶναι πιστὸς θεματοφύλακος τῶν περασμένων, ἐνῶ ὁ Ίψεν θεωρεῖ τὴν ἱστορίαν σὺν ἐμπόδιο στὴν ἐξέλιξη.

Στὴ ζωὴ δὲν πρέπει νὰ διειρευθῆσθε

τά λείψανα,

γιατί τὰ λείψανα ἀνῆκουσαν στοὺς τάφους.

Ἔτσι μιλάει ὁ Μπράντ, τὸ «ὑπεράτομος» ποὺ ἔγινε τέτοιο γιὰ νὰ θυσιάσει γιὰ τὸ λυτρωμὸ τοῦ συνόλου κι' ὄχι γιὰ νὰ ἔχει τὴν ἐγωιστικὴ ἰκανοποίησιν πὺς ξεπέρασε τὸν ὄχιλο.

Αὐτὲς τὶς γενικώτατες σκέψεις εἶχα νὰ πῶ γιὰ τὴν ἀντιδραστηκότητα τοῦ Ίψεν. Καὶ τίς λέω ἀπ' ἀφορμὴ τῆς «Κυράς Ίγκερ» ποὺ παίχτηκε στὸ «Ρέξ», ἀφοῦ γιὰ τὴν παράστασιν τῆς δὲν εἶχα νὰ σημειώσω, δυστυχῶς, τίποτα οὐσιαστικὸ καὶ καλόν.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ